

P.M.

angående in- och utresekontrollen
beträffande de tyska permittent-
transporterna.

I) Under erinran att mellan de svenska och tyska regeringarna träffats överenskommelse innebärande bland annat befordran genom Sverige under vissa villkor och i vissa riktningar av medlemmar av den tyska försvarsmakten, särskilt permittenter, har Kungl. Maj:t - på justitieministerns föredragning - den 19 juli 1940 funnit gott att, med stöd av 54 § utlänningslagen, uppdraga åt ministern för utrikes ärendena att beträffande de enligt berörda överenskommelse medgivna resorna genom riket meddela undantag från bestämmelserna i utlänningslagen och med stöd därav utfärdade författningar samt i övrigt lämna sådana föreskrifter och instruktioner, vilka må vara erforderliga för ifrågavarande resor.

II) Beträffande in- och utresekontrollen för permittenttransporterna hava av utrikesdepartementet instruktioner tillställts passkontrollörerna i Trälleborg, Ed, Kiruna och Storlien genom den 10 juli 1940 dagtecknade skrivelser från Föreståndaren för Expeditionen för utländska passärenden. Utdrag ur sagda skrivelse följer här nedan:

"Under återopande av innehållet i närslutna promemoria samt i ärendet förda telefonsamtal har jag äran meddela, att Ni, resp. den tjänsteman, som i Edert ställe fullgör uppdraget såsom passkontrollant, äger beträffande i promemorian avsedda grupptransporter i avseende å visering förfara i enlighet med vad som framgår av promemorian, punkt 5. De till Eder överlämnade uppgifterna böra insändas till Kungl. Utrikesdepartementet för varje vecka.

VS.

samt rapport om förhållandet insändas till Kungl. Utrikesdepartementet."

Punkt 5 i den här åberopade av chefen för departementets rättsavdelning den 10 juli 1940 utfärdade promerian lyder:

"5. In- och utresekontroll tillgår sålunda, att den tyske transportchefen vid inresan företer en uppgift i två exemplar upptagande antalet officerare, underofficerare och manskap samt namn å transportbefälhavaren. Ena exemplaret påstämplas visum av passkontrollanten och företes vid utresan ur riket för därvarande passkontrollant. Andra exemplaret överlämnas till passkontrollanten å inreseorten."

III) I praxis har medgivits, att civilpersoner - även kvinnliga - som i en eller annan egenskap äro knutna till den tyska krigsmakten (exempelvis polispersonal, telefonister, rödakorssystrar, skådespelare och personal tillhörande fältteatern m.fl.) fått medfölja permittenttransporterna. Härför erfordras givetvis, att vederbörande äro upptagna å det styrkebesked (Sonderausweis), som den tyske transportledaren medför vid inresan till Sverige, börande antalet vid inresan kontrolleras. Civilpersonerna böra jämväl avfordras legitimationshandling (Marschbefehl, Urlaubschein) i syfte kontrollera, att de äro knutna till den tyska krigsmakten och i vad egenskap. Sådana som uppenbarligen icke tillhöra tyska krigsmakten böra icke få medfölja permittenttåget utan enligt passkontrollörens bedömande antingen avvisas eller förses med nödfallsvisering för färd genom Sverige såsom vanliga resande. I tveksamma fall böra dylika civilpersoner få medfölja tåget, men anmälan göres till utrikesdepartementet. Anmälan bör jämväl göras om betydligare antal civila resande skulle anlända med permittenttransporterna.

HEMLIG

Denna anteckning verifärd
i utrikesdepartementet jämlikt
kungörelsen den 21 juli 1937
nr. 761.

P.M.

ang.kontrollen beträffande de tyska
permittenttransporterna.

Såsom angivits i utrikesdepartementets promemoria den 18 augusti 1941 under III har i praxis medgivits, att civilpersoner, som i en eller annan egenskap äro knutna till den tyska krigsmakten, fått medfölja permittenttransporterna. Man har därvid från svensk sida utgått från, att endast tyska medborgare medföljt tågen såsom sådana civilpersoner. Sedan det visat sig, att jämväl civilpersoner av annan nationalitet - särskilt norska medborgare - vid olika tillfällen medföljt tågen, medförande för sådana resor erforderliga legitimationshandlingar, har till tyskavederbörande lämnats det meddelande,

1) att alla resande, som icke bära tyska krigsmaktens uniform, skola anses såsom civila resande, samt

2) att endast tyska medborgare få medfölja permittenttågen såsom civila resande.

I anslutning till detta meddelande har framhållits, att alla civila resande böra placeras tillsammans i såvitt möjligt intill varandra liggande kupéer och att således de civila icke böra vara utplacerade bland de uniformerade.

Kontrollen från svensk sida utövas dels av tågen medföljande svensk militärpersonal (kontrollofficer och ordonnanser) och dels av de svenska passkontrollanterna å in- och utreseorterna.

Det är angeläget, att samarbete äger rum mellan de civila och militära kontrolltjänstemännen.

Utöver de instruktioner, vilka tidigare lämnats i avseende å passkontrollen, bör följande iakttagas.

A. Vid inreseort.

1. Passkontrollant bör i samråd med kontrollofficeren genomgå de av den tyske transportchefen avlämnade legitimationshandlingarna

rörande de civila resandena samt kontrollera antalet genom räkning av sådana resande i tåget. Uppstår därvid misstanke, att någon icke är tysk medborgare eller icke knuten till den tyska krigsmakten, bör närmare utredning inhämtas av den tyske transportchefen.

2. Genomgång av hela tåget bör ske i syfte att utröna, huruvida bland de militära resandena finnes någon ytterligare civilperson eller anledning eljest finnes till misstanke, att någon person, som icke tillhör tyska krigsmakten, medföljer.

3. Medföres vid tågs ankomst till gränsstation person, som enligt vad ovan sagts icke får medföras å tåget, skall meddelande lämnas den tyske transportchefen, att personen icke får medfölja transporten genom Sverige. Skulle transportchefen vägra att avlämna personen, får transporten icke föras från gränsstationen. I dylikt fall skall anmälan omedelbart, om möjligt per telefon eller eljest per telegram, göras till utrikesdepartementet.

4. Person, som sålunda lämnat tåget, skall enligt passkontrollantens bedömande antingen avvisas eller överlämnas till vederbörande polismyndighet.

Förefinnes tveksamhet, huruvida person må enligt ovan givna föreskrifter färdas med tåget eller icke, bör förfrågan göras i utrikesdepartementet. Skulle inväntande av besked fördröja tågets fortsatta resa, må personen medfölja tåget, varvid underrättelse lämnas till kontrollofficeren. Utrikesdepartementets besked kommer i sådant fall att lämnas lämplig polismyndighet under transportens väg.

B. Vid utreseort.

1. Passkontrollant gör förfrågan hos den svenske kontrollofficeren om vad som förekommit i avseende å förutnämnda kontroll, eller om något inträffat under resan genom Sverige, som kan giva anledning till misstanke, att obehöriga personer medfölja tåget.

2. Passkontrollanten bör därefter själv företaga kontroll av de resande i överensstämmelse med kontrollen å inreseort.

3. Har person medföljt transport, som icke enligt vad ovan sagts ägt medfölja sådan, bör sådan person, därest han ej själv frivilligt önskar fortsätta resan, omhändertagas och överlämnas till polismyndighet för vidare åtgärd.

4. Anmälan göres till utrikesdepartementet, om något under 3. avsett fall skulle inträffa.

C. Anmälningar eller förfrågningar, som pertelefon göras till utrikesdepartementet, böra under arbetstid (10 - 18) ställas till sekreterare Hägglöf eller, om denne ej anträffas, annan tjänsteman å departementets politiska avdelning. Övriga tider av dygnet bör "Vakthavande tjänsteman" begäras.

Stockholm den 20 november 1941.